

УДК 316.614 – 053.6 : 004

Марина Грінченко,

аспірант кафедри соціальної і корекційної педагогіки,
соціальний педагог психологічної служби
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

ФЕНОМЕН СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті визначено поняття феномену соціалізації у сучасних дослідженнях, розглянуто соціалізацію як процес становлення особистості у суспільстві, проаналізовано особливості інформаційного суспільства, виокремлено особливості сучасної молоді як соціальної групи. Мета дослідження полягає у визначенні різних аспектів та можливих небезпек у процесі соціалізації молоді. Методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення, обробка літературних джерел. Трансформація традиційних механізмів соціалізації та формування таких нових видів соціалізації як медіа соціалізація та кіберсоціалізація призводить до необхідності ґрунтовного вивчення цих процесів та формулювання найбільш прийнятних засобів для сприяння налагодженню цих процесів.

Ключові слова: соціалізація, інформаційне суспільство, молодь, інформаційні технології, медіа соціалізація, кіберсоціалізація, соціальна адаптація, інформаційний простір.

В статье определено понятие феномена социализации в современных исследованиях, рассмотрены социализацию как процесс становления личности в обществе, проанализированы особенности информационного общества, выделены особенности современной молодежи как социальной группы. Цель исследования заключается в определении различных аспектов и возможных опасностей в процессе социализации молодежи. Методы исследования: анализ, синтез, обобщение, обработки литературных источников. Трансформация традиционных механизмов социализации и формирования таких новых видов социализации как медиа социализация и киберсоциализация приводит к необходимости тщательного изучения этих процессов и формулировке наиболее приемлемых средств для содействия налаживания этих процессов.

Ключевые слова: социализация, информационное общество, молодежь, информационные технологии, медиа социализация, киберсоциализация, социальная адаптация, информационное пространство.

The article defines the concept of socialization phenomenon in contemporary studies, considered as the socialization process of identity in society, the peculiarities of the Information Society, singled out the features of today's youth as a social group. The purpose of the study is to determine the various aspects and potential hazards in the socialization of young people.

Methods: analysis, synthesis, synthesis, processing literature. Transforming the traditional mechanisms of socialization and the formation of new types of media as socialization and socialization cyber socialization leads to the need for a thorough study of these processes and formulate the most appropriate means to facilitate the establishment of these processes. Socialization of youth in the information society has many new issues caused by rapid change and transformation in the social environment. Understanding and knowledge of man as the highest value of the information society leads to active development of social personality traits, increased spirituality. However, due to a number of conditions - increasing role of the internet, media, virtual communication, interactivity, destruction of traditional mechanisms of socialization and the formation of new types of socialization as media socialization and cyber socialization leads to the need for a thorough study of these processes and formulate the most appropriate means to promote establishing these processes.

Key words: *socialization, information society, youth, information technology, media socialization, cyber socialization, social adaptation, information space.*

Постановка проблеми. Розбудова культури інформаційного суспільства, що розпочалася, за даними учених, з 50-х років ХХ століття, вносить корективи в усі соціальні процеси в суспільстві, до яких належить і процес соціалізації людини. Різні соціальні та вікові групи для забезпечення успішного та ефективного процесу соціалізації мають бути спрямованими на засвоєння та відтворення цінностей інформаційного суспільства. Безперешкодний доступ до інформації дає можливість людині здобути знання – головну цінність інформаційного суспільства. Можливість ефективно працювати з інформацією, використовувати її є одним з найважливіших навичок людини інформаційного суспільства.

Нині інформаційний простір стає важливим чинником соціалізації молоді, виникає гостра необхідність дослідження впливу інформатизації на усі сфери життя людини. Тож, процес соціалізації молоді – найбільш мобільної соціальної групи, насичується різноманітністю інформації, великою кількістю інформаційних джерел, можливостей щодо її отримання, опрацювання і використання. Та надмірний інформаційний потік має потенційні позитивні та негативні можливості щодо дії на процес соціалізації молоді. Саме тому дослідження феномену соціалізації молоді в умовах інформаційного суспільства є наразі актуальним.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Специфіка культури інформаційного суспільства активно досліджується сучасними науковцями І. Александровим, В. Афанасьєвою, Д. Беллом, В. Біблером, Л. Буєвою, С. Вовканич, Б. Вульфсоном, Б. Гаврилишиним, П. Ебурдіном, Б. Єрасовим, Ф. Майором, Д. Несбітом, А. Печчеї, О. Тоффлером, Р. Уілсоном, Е. Фромом, В. Шейко та ін.

Молодь і студентство як особливу соціально-демографічну групу різнобічно досліджує ряд вчених: Л. Аза, Б. Ананьєв, Н. Беґека,

А. Дмитрієв, Б. Зав'ялов, Г. Овчаренко, О. Лешер, В. Лісовський, А. Кушак, Н. Кирилова, С. Савченко, Д. Пащенко, С. Левікова, Ю. Колесников, В. Павловський, Б. Рубін, К. Штарке.

Значний внесок у розвиток теорії соціалізації зробили такі науковці – Л. Виготський, Б. Вульфів, М. Йорданський, Е. Еріксон, І. Кон, С. Розум, Ж. Піаже.

Проблеми соціалізації молоді висвітлені у працях А. Бандури, Ф. Гіддіна, Е. Дюркгейма, Г. Зіммеля, Г. Леббона, Ч. Кулі, Дж. Міда, Р. Парка, Т. Парсонса, Г. Тарда, Т. Шибутані тощо.

Зараз в Україні соціалізацію досліджують Г. Авер'янова, Н. Дембицька, М. Лукашевич, Н. Лавріненко, М. Москаленко та ін. Особливості соціалізації молоді у інформаційному суспільстві досліджують такі науковці: Н. Гавриш, І. Курліщук, Н. Лавриченко, Г. Лактіонова, А. Мудрик, Л. Найдьонова, О. Петрунько, В. Плешаков, Т. Пушкарьова, П. Плотніков, А. Рижанова, С. Савченко, А. Тадаєва, Я. Шведова, В. Штифурак та ін.

Можливості впливу нових медіа на процес соціалізації особистості досліджують зарубіжні та вітчизняні учені В. Абраменкова, М. Бутиріна, Я. Гошовський, Е. Кудашкіна, В. Мудрик, Ф. Гудсі, М. Данилова, Б. Ліхтенштейн та ін.

Медіа простір як феномен досліджували Н. Луман, М. Маклюєн, Ж. Бодріяр, У. Ліпман, Е. Ноель-Нойман, М. Нардорф, О. Федоров. Роль медіа простору у процесі соціалізації молоді розглянуто у роботах вітчизняного дослідника О. Алексєєвої.

Теоретико-методичне обґрунтування феномену кіберсоціалізації представлено в дослідженнях А. Лучинкіної, К. Музиченко, В. Плешакова, Т. Обідіної, М. Уголькова та ін. Аспекти Інтернет-соціалізації студентської молоді розкрито у роботах М. Данилової, Т. Карабина та ін.

Таким чином, аналіз наукових джерел дає можливість упевнитися, що наукові розвідки з питань соціалізації особистості в умовах інформаційного суспільства, впливу нових медіа на процес соціалізації, питання Інтернет-соціалізації та кіберсоціалізації активно розгортаються як серед зарубіжних, так і серед вітчизняних учених. Але, на нашу думку, феномен соціалізації молоді в умовах інформаційного суспільства, особливості цього процесу досліджені недостатньо та потребують глибокого науково-теоретичного та практичного пізнання.

Мета статті полягає у визначенні позитивних аспектів та можливих небезпек у процесі соціалізації молоді, а також визначення пріоритетних напрямів підвищення ефективності цього процесу в умовах інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку зі стрімкими темпами розвитку інформаційної цивілізації істотні зміни відбуваються у процесі соціалізації молоді. Соціально-педагогічна діяльність, на нашу думку, є тим гармонізуючим чинником, який здатен підтримати молоде покоління у своєму соціальному становленні, зорієнтувати у інформаційному

вирі, допомогти ефективно адаптуватися до умов нового середовища.

Звернемося до тлумачення терміну «соціалізація» для детального аналізу цього феномену в умовах інформаційного суспільства. У гуманітарні науки термін «соціалізація» прийшов з політекономії, де його початковим значенням було «усуспільнення» землі, засобів виробництва та ін. Автором терміна «соціалізація» відносно людини є американський соціолог Ф. Гіддінгс, який в 1887 р. в книзі «Теорія соціалізації» вжив його в значенні, близькому до сучасного, – «розвиток соціальної природи або характеру індивіда, підготовка людського матеріалу до соціального життя» [7, с. 13].

Варто зазначити, що майже до 60-х рр. ХХ ст., розглядаючи процес соціалізації, майже усі вчені мали на увазі розвиток людини в дитинстві та юності. Лише в останні десятиліття дитинство перестало бути єдиним фокусом інтересу дослідників, а вивчення соціалізації поширилося на дорослість і навіть старість.

Аналізуючи багаточисленні концепції соціалізації, О. Мудрик зауважує, що усі вони так чи інакше тяжіють до одного з двох підходів, що не співпадають між собою у розумінні ролі самої людини в процесі соціалізації. Так, перший підхід стверджує пасивну позицію людини в процесі соціалізації, а саму соціалізацію розглядає як процес її адаптації до суспільства, яке формує кожного свого члена відповідно до притаманної йому культури. Цей підхід має назву *суб'єкт-об'єктний*, оскільки суспільство – суб'єкт впливу, а людина – його об'єкт. У витоків цього підходу стояли французький учений Е. Дюркгейм і американський дослідник Т. Парсонс. Прихильники другого підходу – *суб'єкт-суб'єктного* виходять з того, що людина бере активну участь у процесі соціалізації і не тільки адаптується до суспільства, а й впливає на свої життєві обставини і на себе самого. Засновниками цього підходу можна вважати американців Ч. Кулі і Дж. Г. Міда. Ґрунтуючись на суб'єкт-суб'єктному підході соціалізацію можна трактувати як розвиток і самозміну людини в процесі засвоєння і відтворення культури, що відбувається у взаємодії людини зі стихійними та цілеспрямовано створюваними умовами життя на всіх її вікових етапах [7, с. 17–18].

Вітчизняний науковець С. Харченко у своїй роботі «Соціалізація дітей та молоді у процесі соціально-педагогічної діяльності»: теорія і практика подає декілька визначень цього поняття. Так, під *соціалізацією* розуміють розвиток і самореалізацію людини протягом усього життя в процесі засвоєння й відтворення культури суспільства; процес становлення особистості, навчання й засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, притаманних суспільству, соціальній спільноті, групі; процес і результат засвоєння та активного відтворення індивідом соціального досвіду у спілкуванні та діяльності [12, с. 11]. Кожне з визначень за своїм змістом передбачає взаємодію особистості і суспільства з метою розвитку особистості.

Розуміючи соціалізацію як освоєння людиною норм культури,

Ю. Левада підкреслює, що соціалізація є «шляхом людини у суспільстві через малу групу найближчого оточення». З точки зору соціології, І. Кон визначає соціалізацію як «засвоєння індивідом соціального досвіду, у ході якого створюється конкретна особистість». Психологічна концепція соціалізації представлена такими ученими як Б. Ломов, Б. Паригін, Е. Кузьмін, які одноставно виділяють момент входження індивіда в систему соціального оточення, соціального середовища, включення індивіда в систему суспільних відносин. Так, Б. Паригін, вважає, що соціалізація – це процес «входження в соціальне середовище, пристосування до нього, засвоєння певних ролей і функцій, яке слідом за своїми попередниками повторює кожний окремих індивід протягом усієї історії свого формування й розвитку. Під соціалізацією Е. Кузьмін розуміє «входження особистості в групу на основі таких механізмів, як наслідування, навіювання, конформізм, свідоме дотримання зразків, вплив масових засобів комунікації» [12, с. 12–13]. За А. Мудриком, «соціалізація – розвиток і самореалізація людини впродовж усього життя в процесі засвоєння й відтворення культури суспільства». На думку С. Харченка, серед наведених вище, вигідно вирізняється визначення, запропоноване Г. Андреєвою. Вона вважає, що соціалізація є двобічним процесом, який містить, з одного боку засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків; з іншого боку – процес активного відтворення індивідом систем соціальних зв'язків за рахунок його активної діяльності, активного включення в соціальне середовище [2, с. 257].

Вітчизняний дослідник О. Безпалько, пропонує таке формулювання дефініції соціалізація: процес входження людини в суспільство разом із її соціальними зв'язками та інтеграцією в різні типи соціальних спільнот, унаслідок чого відбувається становлення соціального індивіда [3, с. 79].

У своєму дослідженні ми будемо приймати за базове поняття соціалізації, подане Г. Андреєвою, оскільки воно у повній мірі відображає сутність суб'єкт-суб'єктного підходу.

Сутність соціалізації полягає в поєднанні пристосування і відокремлення людини в умовах конкретного суспільства. За Ж. Піаже, Р. Мертоном *пристосування (соціальна адаптація)* – це процес і результат взаємної активності суб'єкта і соціального середовища. Соціальна адаптація передбачає узгодження вимог і очікувань соціального середовища по відношенню до людини з її установками і соціальною поведінкою; узгодження самооцінок і домагань людини з її можливостями та реаліями соціального середовища. Таким чином, соціальна адаптація – це процес і результат становлення індивіда соціальною істотою. Відокремлення є процесом автономізації людини в суспільстві. Результат цього процесу виявляється у потребі людини мати власні погляди (ціннісна автономія), потребі мати власні прихильності (емоційна автономія), потребі самостійно вирішувати особисті питання, здатність протистояти життєвим ситуаціям, які заважають її саморозвитку, самовизначенню,

самореалізації та самоствердженню (поведінкова автономія). Таким чином, відокремлення – це процес і результат становлення людської індивідуальності. Із зазначеного випливає, що в процесі соціалізації закладено внутрішній, не розв'язаний конфлікт між мірою адаптації людини в суспільстві і ступенем її відособлення в суспільстві. Тому ефективна соціалізація передбачає певний баланс адаптації та відокремлення. За А. Мудриком, викладене розуміння сутності соціалізації справедливо в рамках суб'єкт-суб'єктного підходу. В рамках суб'єкт-об'єктного підходу сутність соціалізації трактується лише як адаптація людини в суспільстві. На нашу думку, суб'єкт-суб'єктний підхід є найбільш прийнятним та об'єктивним, оскільки процес соціалізації не може бути одностороннім і здійснюється у тісній взаємодії людини і суспільства [7, с. 29–31].

На процес соціалізації, за А. Мудриком, мають вплив чотири групи чинників: мегачинники (космос, планета), макрочинники (країна, етнос, суспільство), мезочинники (типи поселень), мікрочинники (сім'я, ровесники, сусіди, навчальні організації та ін.) [7, с. 28]. Тож існує ряд факторів, які справляють вплив на процес соціалізації людини. У сучасних українських умовах становлення інформаційного суспільства виникає низка особливостей перебігу процесу соціалізації усіх верств населення. Це пов'язано зі нестабільною економічною ситуацією, політичними негараздами та військовою агресією на сході України.

Розглядаючи соціалізацію людини у інформаційному суспільстві як *феномен* (грец., те, що з'являється) – єдине в своєму роді, взяте в його цілісності, в єдності з його сутністю й дане нам у досвіді, сприйняте органами чуттів), можемо зауважити необхідність її багатовимірною вивчення, що включає у себе такі аспекти як, кіберсоціалізація особистості, Інтернет – соціалізація, вплив віртуального простору, мас-медіа, інтерактивного віртуального спілкування, он-лайн життя молоді у соціальних мережах, формування культури медіаграмотності та ін.

Нині процес соціалізації молоді вибудовується на основі становлення інформаційного суспільства. На нашу думку, варто окреслити його особливості в порівнянні з постіндустріальним, індустріальним, аграрним типом суспільств. На погляд учених, інформаційна культура набагато динамічніша за всі попередні, вона орієнтована не на сьогодення (як індустріальна), а в майбутнє, отже, є за сутністю «культурою майбутнього». Сучасне постіндустріального суспільства повністю присвячено прийдешньому як у матеріальній сфері (постійна модернізація техніки, технологій), так і в духовному житті (повсякчасний пошук нових цінностей). Усе сьогодення не задовольняє, розглядається як застаріле, як уже минулий етап, зупинка на якому загрожує регресом. Інформаційна культура, примушуючи всіх соціальних суб'єктів підкоряти сучасне міркуванням майбутнього, сприяє вивільненню всіх видів їх активності та творчості, розвиває схильність до новизни, «відчуття часу», уникнення рутини [4, с. 532–533].

Головною цінністю інформаційного суспільства в узагальненому вигляді має бути просоціальна, гуманна, толерантна, соціально активна,

творча, духовно багата особистість, спрямована в майбутнє, вважає А. Рижанова [6, с. 197]. Погоджуючись з науковцем, ми вважаємо, що саме формування соціальної, високодуховної, інформаційної обізнаної особистості відкриває можливість до становлення ефективного інформаційного суспільства.

Процес соціалізації сучасної молоді розгортається у період перенесення соціальних конфліктів у культурну сферу, а саме у площину цінностей. Наразі ми спостерігаємо (за допомогою ЗМІ, мас-медіа, Інтернету, віртуального спілкування) зіткнення інтересів на релігійній, гендерній, політичній, національній основі. Тому нині надзвичайно важливим постає питання формування соціальної суб'єктності сучасної молоді. Так, науковець В. Штифурак у своєму дисертаційному дослідженні вбачає особливості соціального становлення молоді у тому, що вона, перш за все, розглядається як суб'єкт суспільного життя, який водночас перебуває у процесі інтенсивного формування. Також відзначено, що студентство, як певна соціальна когорта, хронологічно охоплює завершення підліткового віку, ранню юність та ранню зрілість, що передбачає подолання відповідних вікових криз, на фоні яких відбувається інтенсивне соціально-професійне становлення з характерними потребами, мотивами, ціннісними орієнтаціями [13, с. 5].

Український науковець С. Харченко відзначає, що у багатьох молодих людей відсутня чітко виражена особистісна само ідентифікація. Соціальне відчуження виявляється в байдужості до політичного життя суспільства, у позиції «стороннього спостерігача». Також молодіжній субкультурі сучасності, за даними дослідника, притаманні такі риси як переважно розважально-рекреативна спрямованість; «вестернізація» культурних потреб та інтересів; пріоритет споживацьких орієнтацій над креативними; слабка індивідуалізація та вибірковість культури; поза інституційна культурна самореалізація, відсутність етнокультурної само ідентифікації [12, с. 24–25]. Виникнення таких особливостей сучасної молоді, на думку В. Лісовського, зумовлено низкою причин культурної і соціальної трансформації суспільства. Серед них – криза суспільства та його основних інститутів, криза інституту сім'ї та сімейного виховання, придушення індивідуальності та ініціативності призводить до соціального і культурного інфантилізму, соціальної дезадаптованості. Комерціалізація засобів масової інформації, медіа-культури формує певний образ молодіжної субкультури, створюючи зручного споживача. Людина, яка не має власної думки, прагнень, мети у житті, молода особистість, яку не цікавлять соціальні процеси, яка не має критичного мислення та має сформовані споживацькі позиції навряд зможе бути ефективним та дієвим членом сучасного суспільства.

Зважаючи на основні характеристики та цінності інформаційного суспільства та реалії сьогодення, ми виокремили певні протиріччя між культивуванням «знання» як вищої соціальної цінності та девальвацією якості освіти у суспільстві, неможливістю її практичного застосування, відсутністю робочих місць, стрімким процесом збільшення «заробітчан»

серед молоді, між гострою необхідністю об'єднання суспільства та політично-соціальною кризою на сході України, між подоланням соціальної байдужості у суспільстві та усталеним способом поведінки «моя хата скраю», між необмеженим доступом до інформації та неможливістю молоді орієнтуватися у інформаційному вирі, зростанні кібераддикцій, психічних залежностей від соціальних мереж та віртуального середовища та ін.

Так, сучасний дослідник процесу соціалізації дітей та молоді у інформаційному суспільстві А. Тадаєва відзначає, що значна роль у процесі соціалізації сучасної молоді відведена саме інтерактивному спілкуванню, що призводить до розвитку девіацій різного характеру [11 с. 235]. Так серед молоді набуває поширення залежність від соціальних мереж «Вконтакте», «Facebook» «Instagram» – погіршення психологічного чи фізичного здоров'я внаслідок відсутності віртуального спілкування, «лайків»; поширенням «Google ефекту» – упевненості людини, що знання не треба здобувати, адже вони знаходяться у Інтернеті, а також залежності від он-лайн ігор та ін.

Науковець М. Зейтутян вважає, що медіа-система формує колективні уявлення про події та явища, наділяє їх певною значимістю і статусом. Також сучасні ЗМІ здатні реалізовувати завдання соціального навчання та адаптації. За допомогою соціальних моделей, що подають медіа, складається світогляд молоді, формуються певні життєві стратегії молодих людей. Дослідник підкреслює, що ЗМІ є засобом формування «моделей» соціальної реальності, найважливішим джерелом нормативних зразків, що циркулюють в суспільстві та у значній мірі визначають норми мови і спілкування [5].

На нашу думку, саме відсутність медіа грамотності дозволяє молодому поколінню «загрузнути» у інформаційному потоці. Особливостями процесу соціалізації у інформаційному суспільстві є постійне навчання, здобуття знань, які дозволять орієнтуватися у соціальній дійсності, «фільтрувати» інформаційний потік, раціонально та ефективно використовувати отриману інформацію, спрямовувати свою діяльність на творення, а не на руйнування.

Так, український психолог Л. Найдьонова виділяє зміни закономірностей соціалізації під впливом медіа. Проведені у 2006 році дослідження американських науковців показали, що екранні медіа здатні викликати змінені стани свідомості: адсорбцію (тимчасово припиняється інтеграція емоцій, пізнання і досвіду, відбувається наростання тривоги, відсутність відчуття і плину часу) і поточковий стан (увага надмірно зосереджена, викривляється відчуття часу). Науковець звертає особливу увагу на те, що нині соціалізація тотально підмінюється медіа соціалізацією. Під медіа соціалізацією дослідник розуміє нове явище інформаційного суспільства (а можливо і людської цивілізації загалом), пов'язане з руйнацією традиційних способів входження особистості у світ та кризою сім'ї як соціальної інституції [8, с. 128–129]. Збільшення часу на

медіа практики виливається в ускладнення розуміння себе, втрату контакту з тілом, зниження активності, а як наслідок втрату соціального статусу.

Вітчизняний науковець О. Петрунко відзначає, що мас-медіа не просто набувають статусу альтернативного чинника й інституту соціалізації, але й активно витісняють за межі соціалізаційного процесу традиційні її інституції [9, с. 347]. На думку українського дослідника О. Алексєєвої, спілкування у соціальних мережах є сурогатністю комунікації, відходом від реального «живого» спілкування, ізольованістю при «штучній» включеності в Інтернет-товариство, уніфікацією проблем, темами з домінантною на особистісно-статеву сферу [1, с. 12]. Поряд із появою терміну медіа соціалізації з'явилося і поняття кіберсоціалізації, яке увів у науковий обіг В. Плешаков. Дослідник розуміє під ним соціалізацію особистості в кібер-просторі, процес змін структури самосвідомості особистості, що відбувається під впливом і в результаті використання нею сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій в контексті життєдіяльності [10, с. 92].

Зважаючи на численні небезпеки нових видів соціалізації молоді в умовах інформаційного суспільства, можемо спостерігати і такі позитивні тенденції, як користування Інтернетом для творчості: комп'ютерний дизайн, комп'ютерна графіка, редагування фотографій, малювання тощо. Також відкриваються численні можливості для інтерактивного дистанційного навчання, створення професійних віртуальних спільнот та ін.

Висновки і перспективи. Соціалізація молоді в умовах інформаційного суспільства має багато нових аспектів, зумовлених швидкою зміною та трансформаціями у соціальному середовищі. Розуміння людини та знання як найвищої цінності інформаційного суспільства зумовлює активний розвиток соціальних якостей особистості, підвищення рівня духовності. Але, зважаючи на низку умов – збільшення ролі Інтернету, мас-медіа, віртуальної комунікації, інтерактивної взаємодії, руйнування традиційних механізмів соціалізації та формування таких нових видів соціалізації як медіа соціалізація та кіберсоціалізація призводить до необхідності ґрунтовного вивчення цих процесів та формулювання найбільш прийнятних засобів для сприяння налагодження цих процесів. Подальші наукові розвідки з цієї проблематики мають охоплювати питання підготовки фахівців соціальної сфери до соціалізації молоді в умовах інформаційного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алексєєва О. Р. Роль медіапростору у процесі соціалізації підлітків / О. Р. Алексєєва / Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка – № 2 (291) квітень 2015 – Ч. 1. (за матеріалами Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. «Соціально-педагогічний простір: виклики сьогодення» – Вид-во ЛНУ імені Тараса Шевченка – Старобільськ, 2015. – С. 6–18.
2. Андрєєва Г. М. Социальная психология. / Г. М. Андрєєва / – М. :

- Аспект-пресс, 1996. – 376 с.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – К., Сімферополь : Універсум, 2013. – 536 с.
 4. Ерасов Б. С. Социальная культурология: Учебник для студентов высших учебных заведений. – Издание третье , доп. и перераб. – М. : Аспект-пресс, 2000. – 591 с.
 5. Зейтунян М. А. Проблема социализации молодежи в информационном обществе: теоретическое осмысление // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 1: Регионоведение: философия, история, социология, юриспруденция, политология, культурология. 2010. № 2. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/problema-sotsializatsii-molodezhi-v-informatsionnom-obschestve-teoreticheskoe-osmyslenie> – Загол. с экрана. – Язык рус.
 6. Малько А. О. Теоретико-методологічні основи розвитку соціальної педагогіки : монографія / А. О. Малько; Харк. держ. акад. культури. – Х. : ХДАК, 2004. – 285 с.
 7. Мудрик А. В. Социальная педагогика: Учеб. для студ. пед. вузов / Под ред. В. А. Сластенина. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 200 с.
 8. Найдьнова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу : підручник / Л. А. Найдьнова / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Вид. 2-ге, стер. – Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2015. – 244 с.
 9. Петрунько О. В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа середовищі / О. Петрунько : Монографія. – Полтава : ТОВ НВП – Укрпромторгсервіс, 2010. – С. 480.
 10. Плешаков В. А. Киберсоциализация человека: от Homo Sapiens'а до «Homo Cyberus'а»? / В. А. Плешаков // Вопросы воспитания – М. : МПСИ, 2010. – № 1 (2) – С. 92–97.
 11. Тадаева А. В. Социализация молодежи в условиях современного информационного пространства информационного общества / А. В. Тадаева // Духовно-нравственные ценности и профессиональные компетенции рабочей и учащейся молодежи : сборник трудов VIII международной научно-практической конференции. – Екатеринбург, 2014. – С. 233–239.
 12. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: Монографія. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 320 с.
 13. Штифурак В. Є. Соціально-педагогічні основи виховної роботи зі студентською молоддю у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.05 «Соц. педагогіка» / Штифурак Віра Євгенівна; Луган. нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2011. – 44 с.
-